

Portugal: qui tem la pandèmia?

- Malgrat que la crisi de la COVID-19 ha provocat una reducció de l'ocupació, aquest descens ha estat molt inferior al que hauria suggerit l'enfonsament de l'activitat.
- No obstant això, els col·lectius més vulnerables han estat, de nou, els més afectats al mercat laboral.

La COVID-19 ha provocat una crisi econòmica molt intensa, i, com en les recessions anteriors, hi ha el risc que s'agreugin les desigualtats. Tradicionalment, en les recessions econòmiques a Portugal, el mercat laboral s'ha ajustat amb una destrucció significativa de l'ocupació. Per exemple, en la crisi del deute sobirà, el PIB es va contreure, de mitjana, el 2,2% i l'ocupació va caure el 3,3%. En canvi, en la crisi actual, la sensibilitat de l'ocupació a l'enfonsament del PIB ha estat molt menor: el 7,6% de caiguda del PIB, en relació amb el 2,0% de l'ocupació.¹ En altres paraules, per cada punt percentual de caiguda de l'activitat, l'ocupació va disminuir 0,26 punts el 2020 (és a dir, gairebé 13.000 llocs de treball). Aquest resultat no solament és degut a les particularitats d'aquesta crisi, que té un origen sanitari i no econòmic, sinó també a una resposta molt diferent per part de les autoritats, en especial a través de les mesures de suport al mercat laboral i dels programes d'ajust temporal de l'ocupació.²

Així i tot, la reacció menys desfavorable de l'ocupació en aquesta crisi amaga diferències entre sectors econòmics, grups d'edat, tipus de contractes, antiguitat a l'empresa, nivells d'escolarització o tipus de professió. Què ha succeït als grups més vulnerables? Aquesta crisi els ha afectat més que a la resta?

Gairebé sempre, la sensibilitat de l'ocupació a les fluctuacions en l'activitat econòmica ha estat major en el cas dels joves, de les persones amb contractes temporals³ i dels treballadors amb menys antiguitat a les empreses. En concret, com ho mostra el primer gràfic, l'ocupació d'aquests tres grups és especialment sensible a les variacions del PIB: per cada 1 p. p. de canvi del PIB, l'ocupació dels més joves de 29 anys, de les persones amb contractes temporals i dels treballadors amb una antiguitat inferior a un any ha reaccionat històricament en 1,5, en 2,1 i en 1,7 punts, respectivament.

Què ha succeït en aquesta crisi? Com s'observa al segon gràfic, en termes relatius, la caiguda de l'ocupació va ser més intensa entre els joves, entre els homes, entre les persones amb contractes temporals i entre els treballadors amb menys antiguitat a l'empresa.⁴ Al mateix temps, l'o-

1. Les xifres d'ocupació d'aquest article inclouen treballadors sota programes d'ajust temporal de l'ocupació, en línia amb la convenció de les agències estadístiques de classificar-los com a «ocupats» (i no com a aturats).

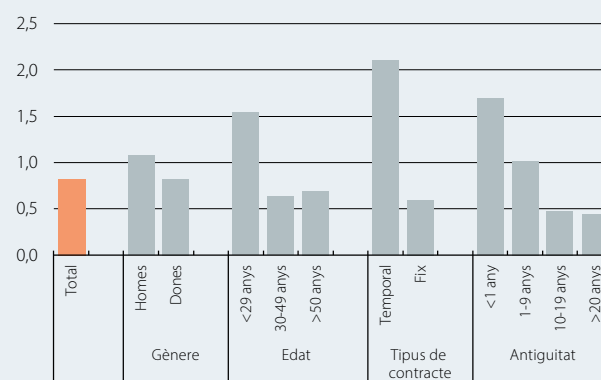
2. Vegeu el Focus «El mercat laboral portuguès en temps de pandèmia», a l'IM09/2020.

3. Inclou els contractes temporals i de prestació de serveis.

4. En el cas dels contractes temporals, la reducció de 137.000 llocs de treball contrasta amb l'augment de 62.300 contractes permanents. La reducció de l'ocupació temporal va ser especialment rellevant al sector dels serveis (-90.000).

Portugal: relació entre el creixement del PIB i de l'ocupació

Variació de l'ocupació en resposta a 1 p. p. addicional de creixement de PIB (p. p.)

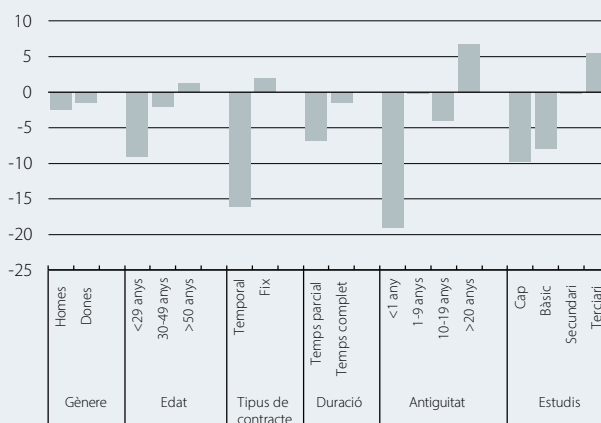

Nota: Sensibilitat estimada amb dades entre el 1999 i el 2019.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE de Portugal i d'Eurostat.

Portugal: variació de l'ocupació el 2020 en relació amb el 2019

Variació anual (%)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE de Portugal i d'Eurostat.

cupació va caure en tots els nivells d'escolarització, llevat del grup de persones amb l'ensenyament superior completat, en part, segurament, perquè es tracta de professions amb més potencial de teletreball.⁵ De fet, si analitzem l'evolució de l'ocupació per tipus de professió,⁶ observem que es va produir un augment de l'ocupació

5. S'estima que només el 8% de les persones amb un nivell d'escolarització fins a l'ensenyament bàsic van accedir al teletreball al març del 2020. Vegeu Peralta, S., Carvalho, B. P. i Esteves, M. (2020), «Portugal, Balanço Social 2020», VER.

6. D'acord amb la classificació portuguesa de les professions.

només al grup dels especialistes en activitats intel·lectuals i científiques.⁷

Sectorialment, i com era d'esperar, s'ha registrat una major destrucció de llocs de treball als sectors més afectats per la pandèmia i per les mesures de distanciament social (comerç, allotjament i restauració i activitats administratives i serveis de suport). Aquests són també els sectors amb més predomini de salaris baixos i de treballadors menys qualificats.⁸ D'altra banda, va haver-hi sectors en què va succeir tot el contrari, com les activitats d'informació i de comunicació i les activitats de consultoria, científiques, tècniques i similars, on la capacitat de teletreball és més gran i on l'impacte de la pandèmia va ser menor.

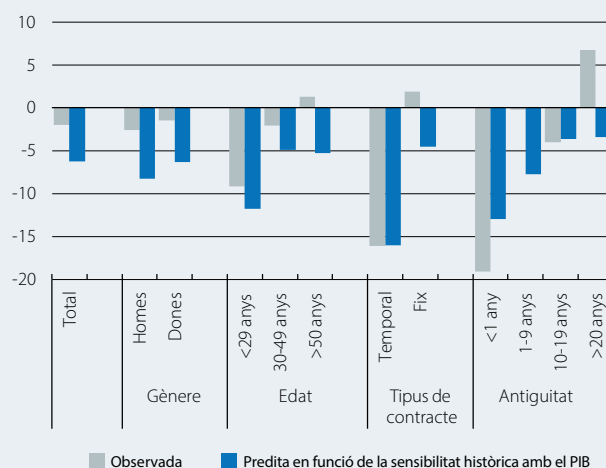
Aquestes dades apunten a un impacte desigual de la COVID-19 sobre el mercat laboral. No obstant això, sense la implementació de les mesures de suport a l'ocupació, l'impacte de la pandèmia també podria haver estat pitjor per als col·lectius més afectats. Com es pot veure al tercer gràfic, si s'hagués complert la sensibilitat històrica de l'ocupació a l'activitat econòmica, podríem haver assistit a una caiguda de l'ocupació superior al 6% (és a dir, una destrucció de més de 307.000 llocs de treball, en lloc dels 99.000 observats), i la caiguda de l'ocupació jove podria haver assolit el 12%. D'altra banda, l'ajust de l'ocupació en el cas dels contractes temporals va ser coherent amb l'històric, i l'ocupació de les persones amb menys antiguitat va ser superior a la suggerida per la relació històrica entre l'ocupació i el PIB, un senyal que aquests tipus de contracte es van veure particularment afectats per aquesta crisi pandèmica.

En un article recent, vam concloure que les mesures de política econòmica i social van permetre atenuar l'efecte de la pandèmia sobre la renda disponible de les famílies.⁹ El missatge del present article és semblant: malgrat que els efectes de la pandèmia van ser desiguals i van afectar els més vulnerables, en general, l'impacte sobre l'ocupació va ser menys sever del que la caiguda de l'activitat podria fer preveure. Els sistemes de protecció actual, més favorables i ambiciosos, han ajudat a limitar el deteriorament de les desigualtats. No obstant això, no podem descartar que la COVID-19, igual que altres crisis, acabi comportant pitjors nivells de pobresa i més desigualtat de la renda a Portugal. Evitar això serà un dels grans reptes de la recuperació.

Vânia Duarte

Portugal: variació de l'ocupació el 2020

Variació anual (%)

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'INE de Portugal i d'Eurostat.

7. Inclou, per exemple, matemàtics, metges, professors, comptables i advocats.

8. Vegeu la font de la nota 5 a peu de pàgina.

9. Vegeu el Focus «[Renda disponible a Portugal: comportament benigne en una crisi històrica](#)», a l'IM02/2021.